

Mickey Gjerris

Skildpaddetanker

– fra en foruroliget verden

Om at dø uden at glemme de andre

Vi kastes ind i verden uden at være blevet spurgt, om dette eventyr har vores interesse. Som oftest tager vi herfra igen uden at ville det, medmindre lidelsen har ædt så meget af livsmodet, at vi ikke orker mere. Og døden skal vi opleve alene. Vejen derhen kan være mere eller mindre fyldt med kærlighed og omsorg, men når først bevidstheden slukkes og hjertet ikke har flere slag at give, er vi på egen hånd. Døden er på én gang det, som binder os til alle andre levende væsener og dér, hvor ensomheden er total.

Et af de spørgsmål, som dette rejser, er, om vi så ikke har lov til selv at bestemme, hvordan det skal ske? Giver det vilkår, at vi hverken har sagt ja til livet eller døden, os ikke ret til i det mindste selv at bestemme, hvordan vi tager herfra? Har vi i det mindste ikke frihed til selv at bestemme hvor og hvornår vi drager ind i døden?

Diskussionen om aktiv dødshjælp, rummer, udover dette grundsynspunkt, også et ønske om, at vi i det mindste må kunne møde døden med værdigheden i behold. Uden stærke smerter. Uden at være fuldstændig i andres vold. Uden at have mistet os selv i tabet af fysiske og mentale funktioner. Vi kan ikke vælge, om vi vil dø, men vi kan i det mindste møde døden med oprejst pande og på egne vilkår, selvom udfaldet er givet.

Jeg har på sin vis stor sympati for disse synspunkter – har altid haft en romantisk tiltrækning til håbløse kampe og mennesker, der ikke giver op over for det uundgåelige, men insisterer på at være med til at forme deres nederlag.

Det er bare, som om vi i vores insisteren på retten til at vælge, hvornår vi skal dø, samtidig udnævner døden til så enestående en begivenhed, at den fritager os for ansvaret for de andre. For at vise hensyn. De levende skal dø engang, men de døende skal leve videre i de levendes fortællinger. Og dér betyder det noget, hvordan vi dør.

Angsten for en uværdig afslutning, forpint af stærke smerter, forkrøblet af fortrydelse, frygt og vrede, har vi vel alle. Så hellere komme herfra i tide. For de fleste vil ordentlig pleje og omsorg i den sidste tid dog gøre den angst til skamme. Det, der kaldes palliativ pleje, kan hjælpe langt, langt de fleste gennem dødsprocessen på en god og værdig måde. Men det rokker ikke ved dem, der insisterer på, at det vigtige er retten til at bestemme

selv. At ingen skal blande sig i vores død, men tværtimod stille op og hjælpe os til at dø, når vi ønsker det.

Jeg har svært ved at afvise denne ret til at vælge tidspunktet for egen død med henvisninger til, at som guderne gav os livet, så skal de også tage det igen. At vi ikke skal blande os i den slags. Ser vi på alle dem, der hjælpes til livet med moderne reproduktionsteknologier, alle dem, som får forlænget livet ved hjælp af moderne medicin og alle dem, som dør på grund af krige, sult og forurening, så klinger det hult, at den enkelte ikke skulle have ret til at bestemme selv. Vi blander os allerede så rigeligt i liv og død, at det synes nærmest fjollet lige her at ville oprette et rum, hvor kun guderne må bestemme.

Men vores valg kan presse andre til at tage samme valg. »Den enes ret, bliver den andens pligt,« som læge og tidligere formand for Det Ethiske Råd, Ole Hartling, har sagt. Hvis andre vælger døden i stedet for at være en byrde for de pårørende, kan jeg føle, at jeg bør vælge det samme. Hvis jeg synes, at min værdighed trues af tabet af fysiske og mentale evner, så hører de andre, at det samme gælder dem.

Derfor er døden ikke kun min død, men en død i et fællesskab, som jeg til det allersidste har et ansvar for. Også selvom det betyder, at jeg må afstå fra at bestemme over min egen død, fordi det kan føre til, at andre bliver presset, direkte eller indirekte, til at træffe mine valg.

Skal vi fastholde et forbud mod aktiv dødshjælp i Danmark, kræver det, i lyset af disse tanker, to ting. For det første skal alle tilbydes en anstændig palliativ pleje i den sidste tid. Den døende og den pårørende skal være omgivet af den omsorg, støtte og forståelse, som passer til dem. Og der er langt igen, i et land hvor hospice-døden stadig er en luksus-død og alt for mange overlades til selv at gå døden i møde.

For det andet må det råbes fra tagene, at selvom det ikke skal være juridisk tilladt at slå hinanden ihjel, så kan det, i de situationer hvor selv den bedste pleje ikke er nok, være det eneste rigtige at gøre. Der skal vi som enkeltpersoner og sundhedspersonale have mod til at hjælpe, selvom det er ulovligt. Og så skal vi som samfund efterfølgende have mod til at erkende, at det ikke er alle ulovligheder, der skal straffes. At den, der i situationen blot hjalp på den eneste mulige måde, ikke skal dømmes, men støttes.

Det er ikke nemt at håndtere i praksis eller juridisk ... det ville være mere trygt med klare retningslinjer og tydelige grænser. Men overfor døden kan vi ikke bruge den slags.

Den er ophævelsen af grænser. Nedbrydningen af fællesskaber. Derfor må vi – uanset om perspektivet er fra dødslejet, eller som omkringstående – møde den med det i baghovedet, at der skal tages vare på andre også. Kun sådan kan vi for alvor byde døden trods.